

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «БАНК ВОСТОК»

ЗАТВЕРДЖЕНО:
Рішенням Наглядової Ради
ПАТ «БАНК ВОСТОК»
(протокол №188 від «15» вересня 2023 р.)

Голова Наглядової Ради ПАТ «БАНК ВОСТОК»

_____ **В.М. Костельман**

СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ
ПАТ «БАНК ВОСТОК»
(5 версія)

Набрав чинність:

згідно Наказу № 1361 від 15.09.2023 р.

Втратив чинність: _____.____.20__

згідно Наказу № _____ від _____.____.20__

м. Дніпро
2023 р.

Зміст

1. Загальні положення.....	3
2. Основні цілі, завдання і принципи управління ризиками. Перелік суттєвих видів ризику, що притаманні діяльності Банку.....	4
3. Підходи та принципи складання Декларації схильності до ризиків	10
4. Система лімітів та обмежень	10
5. Порядок організації системи управління ризиками	11
6. Організаційна структура системи управління ризиками.....	13
7. Культура управління ризиками	14
8. Інформаційні системи щодо управління ризиками	14
9. Управлінська звітність про ризики	16
10. Інструменти для ефективного управління ризиками	17
11. Загальні складові управління окремими ризиками в Банку.....	19
12. Особливості управління ризиками банківської групи.....	24
13. Заключні положення.....	25

1. Загальні положення

1.1. Стратегія управління ризиками (далі – «Стратегія») є частиною загальної системи корпоративного управління ПАТ «БАНК «ВОСТОК» (далі – «Банк») і визначає основні цілі, базові принципи системи управління ризиками, які виникають за всіма напрямками діяльності Банку на всіх його організаційних рівнях, порядок організації процесу управління ризиками, порядок звітування щодо ризиків, розподіл функцій, пов'язаних з управлінням ризиками, між Наглядовою радою Банку (далі – «Рада Банку»), Правлінням, колегіальними органами і підрозділами Банку, що здійснюють функції з управління ризиками та функції щодо прийняття ризиків і встановлює мінімальні вимоги щодо організації в Банку комплексної, адекватної та ефективної системи управління ризиками.

1.2. Система управління ризиками ґрунтується на стандартах та інструментах, які рекомендовані Базельським комітетом по банківському нагляду.

1.3. Стратегія управління ризиками спрямована на:

- забезпечення сталого розвитку Банку в рамках реалізації Стратегічного плану розвитку Банку;
- забезпечення і захист інтересів учасників (засновників, акціонерів), кредиторів, клієнтів та інших осіб, зацікавлених в стійкій роботі Банку;
- посилення конкурентних переваг Банку внаслідок здійснення стратегічного планування з урахуванням рівня ризиків, що приймаються, підвищення ефективності управління ризиками та збільшення ринкової вартості Банку, збереження надійності Банку при розширенні продуктового ряду;
- зростання довіри інвесторів за рахунок створення прозорої системи управління ризиками;
- розвиток інфраструктури ризик-менеджменту, впровадження сучасних методів і засобів управління ризиками шляхом застосування кращого міжнародного досвіду в управлінні ризиками.

1.4. Стратегія управління ризиками розроблена відповідно до:

- Закону України «Про Національний банк України»;
- Закону України «Про банки і банківську діяльність»;
- Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах (затверджене постановою Правління Національного банку України № 64 від 11.06.2018 року, зі змінами і доповненнями) (далі – ПП №64);
- Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні (затвердженої постановою Правління Національного банку України № 368 від 28.08.2001 року, зі змінами і доповненнями);
- Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями (затвердженого постановою Правління Національного банку України № 351 від 30.06.2016 року, зі змінами і доповненнями);
- Методичних рекомендацій щодо організації корпоративного управління в банках України, (схвалених рішенням Національного банку України №814-рш від 03.12.2018року);
- Положення про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських групах (затверджене постановою Правління Національного банку України № 88 від 02.07.2019 року, зі змінами і доповненнями);
- Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України (затверджене постановою Правління Національного банку України № 97 від 18.07.2019року);
- Стратегічного плану розвитку Банку;
- Статуту Банку;
- інших законодавчих актів України та нормативно-правових актів Національного банку України, зокрема тих, що регламентують діяльність Банку в умовах воєнного стану, інших внутрішньобанківських документів;
- з урахуванням принципів і рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду щодо корпоративного управління та управління ризиками в банках і банківських групах.

1.5. Ієрархія внутрішніх документів Банку щодо управління ризиками наведена в Додатку 1.

1.6. Рада Банку щорічно переглядає та затверджує Стратегію управління ризиками у відповідності до Стратегічного плану розвитку Банку, бізнес-моделі Банку та ризиків, які Банк спроможний утримувати для досягнення бізнес-цілей.

1.7. Терміни, які вживаються в цій Стратегії, використовуються в значеннях, визначених ПП №64, Законом України "Про банки і банківську діяльність", іншими законами України та нормативно-правовими актами Національного банку України (далі – «Національний банк/НБУ») та внутрішньобанківськими документами.

2. Основні цілі, завдання і принципи управління ризиками. Перелік суттєвих видів ризику, що притаманні діяльності Банку.

2.1. Ризик – це імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання доходів, або невиконання стороною договірних зобов'язань унаслідок впливу негативних внутрішніх та зовнішніх факторів.

2.2. Під управлінням ризиками розуміється комплекс заходів, що забезпечують виявлення, оцінку, агрегування всіх суттєвих ризиків, моніторинг, обмеження і контроль обсягів прийнятих ризиків, планування рівня ризиків, реалізацію заходів щодо пом'якшення рівня ризику для підтримки прийнятих обсягів ризиків в межах встановлених зовнішніх і внутрішніх обмежень в рамках реалізації Стратегічного плану розвитку, затвердженого Радою Банку.

2.3. Профіль ризику Банку - результат оцінки рівня ризиків Банку на певну дату до врахування заходів для мінімізації ризиків, а також з урахуванням таких заходів, у розрізі кожного з видів ризику та в агрегованому вигляді.

2.4. Під достатністю капіталу розуміється достатність наявного в розпорядженні (доступного) капіталу для покриття прийнятих і потенційних ризиків. Для кожного ризику встановлюється, чи буде капітал достатнім на його покриття чи ні. Показник достатності капіталу розраховується як відношення доступного капіталу до сукупного обсягу прийнятих і потенційних ризиків.

2.5. Банк виділяє наступні основні цілі управління ризиками:

- забезпечення підтримання прийнятного рівня ризиків в рамках затвердженого ризик-апетиту (тобто допустимого рівня ризику за суттєвими видами ризиків, щодо яких Банк прийняв рішення про доцільність/необхідність їх утримання з метою досягнення його стратегічних цілей та виконання бізнес-плану) та інших встановлених лімітів і обмежень;
- забезпечення достатності капіталу для покриття суттєвих ризиків;
- забезпечення фінансової стійкості Банку та його розвитку в рамках Стратегічного плану розвитку Банку та визначеної бізнес-моделі;
- мінімізація можливих фінансових втрат від впливу ризиків, що приймаються Банком в рамках затвердженого апетиту до ризику;
- забезпечення ефективного розподілу ресурсів для оптимізації співвідношення ризику і прибутковості Банку;
- забезпечення безперервності діяльності та планування оптимального управління Банком з урахуванням можливих стресових умов;
- підвищення ефективності управління капіталом та підвищення вартості власного капіталу Банку;
- збереження стійкості Банку при розширенні продуктового ряду та впровадженні нових продуктів, унаслідок адекватної оцінки і управління ризиками, що приймаються;
- забезпечення досягнення операційних, інформаційних та комплаєнс-цілей Банку, визначених у Стратегічному плані розвитку Банку та бізнес-моделі;
- підтримання на високому рівні репутації Банку, що сприяє його подальшому розвитку;
- підвищення рівня довіри інвесторів за рахунок створення прозорої системи управління ризиками.

2.6. Основними завданнями системи управління ризиками є:

- ідентифікація ризиків;
- оцінка, агрегування і прогнозування рівня ризиків;
- встановлення лімітів та обмежень ризиків;
- моніторинг і контроль за обсягами прийнятого ризику, реалізація заходів щодо утримання рівня ризиків в межах встановлених зовнішніх і внутрішніх обмежень;
- дотримання встановлених НБУ значень економічних нормативів, та інших вимог нормативно-правових актів НБУ;
- оцінка достатності доступних фінансових ресурсів для покриття суттєвих ризиків, для яких визначаються вимоги до капіталу з урахуванням можливих стресових ситуацій;
- урахування результатів всебічної оцінки ризиків, тестування стійкості Банку по відношенню до внутрішніх і зовнішніх чинників ризику, орієнтирів Стратегічного плану розвитку Банку, вимог НБУ щодо достатності капіталу при плануванні капіталу;
- розробка превентивних і коригуючих дій з підтримки достатності капіталу і запобігання або зниження втрат Банку в разі настання стресових умов;
- здійснення стратегічного планування з урахуванням рівня прийнятого ризику;
- забезпечення обміном інформацією щодо управління суттєвими видами ризиків між окремими структурними підрозділами банку для ефективної взаємодії (співпраці) на всіх організаційних рівнях;
- забезпечення єдиного розуміння ризиків;

– розвиток та впровадження культури управління ризиками і компетенцій з управління ризиками, з урахуванням кращих світових практик.

2.7. Для створення комплексної, адекватної та ефективної системи управління ризиками, Банк дотримується наступних загальних принципів:

2.7.1. Принцип ефективності та своєчасності.

Забезпечення об'єктивної оцінки розміру ризиків Банку та повноти заходів щодо управління ризиками з оптимальним використанням фінансових ресурсів, персоналу та інформаційних систем щодо управління ризиками Банку, а також забезпечення своєчасного (на ранній стадії) виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування та пом'якшення всіх суттєвих видів ризиків, визначених Банком, на всіх організаційних рівнях.

2.7.2. Принцип пропорційності.

Відповідність системи управління ризиками бізнес-моделі Банку, його системній важливості, а також рівню складності операцій, що здійснюються Банком.

2.7.3. Принцип усебічності та комплексності.

Система управління ризиками охоплює всі види діяльності банку на всіх організаційних рівнях та в усіх його структурних підрозділах, а також враховує оцінку взаємного впливу ризиків.

2.7.4. Принцип поінформованості про ризик.

Основним принципом поінформованості про ризик є обізнаність працівників банку щодо дотримання норм законодавства з питань управління ризиками, відповідних стандартів професійних об'єднань, дія яких поширюється на банк, культури управління ризиками, ураховуючи Корпоративний кодекс Банку. Процес управління ризиками стосується кожного співробітника Банку. Прийняття рішення про проведення будь-якої операції проводиться тільки після всебічного аналізу ризиків, що виникають в результаті такої операції. Співробітники Банку, що здійснюють операції, які схильні до ризиків, є обізнаними про ризик операцій та здійснюють ідентифікацію, аналіз та оцінку ризиків перед здійсненням операцій. У Банку діють внутрішньобанківські документи, що регламентують порядок здійснення операцій. Проведення операцій за новими продуктами та значними змінами в діяльності Банку здійснюється відповідно до внутрішньобанківських документів, що регламентують порядок затвердження таких продуктів та змін, із забезпеченням належної оцінки ризиків до початку їх впровадження.

2.7.5. Принцип прийняттого співвідношення дохідності та ризиків.

Відповідно до якого, незалежно від суми потенційного доходу, проведення будь-якої операції не здійснюється, якщо вона супроводжується неприйнятним рівнем ризику.

З метою забезпечення ефективного розподілу ресурсів для оптимізації співвідношення ризику і прибутковості, Банк визначив у Декларації схильності до ризиків ризик-апетит до суттєвих видів ризиків.

Основними з підходів щодо визначення прийняттого співвідношення дохідності та ризиків є:

- пошук оптимального варіанту розміщення ресурсів з прийнятним для Банку ризиком;
- кореляції дохідності та ризику на підставі поінформованості та професіоналізму учасників системи управління ризиками Банку;
- покриття очікуваної дохідності відповідного ризику.

2.7.6. Принцип залучення вищого керівництва та колегіальних органів Банку до управління ризиками.

Рада Банку несе повну відповідальність за створення комплексної, адекватної та ефективної системи управління ризиками, на які наражається Банк у своїй діяльності, зокрема здійснює моніторинг впровадження стратегії та політик управління ризиками.

Правління Банку забезпечує виконання завдань, рішень Ради Банку щодо впровадження системи управління ризиками, уключаючи стратегію та політику управління ризиками, культуру управління ризиками, процедури, методи та інші заходи ефективного управління ризиками. Правління Банку визнає та виконує

вимоги щодо незалежного виконання обов'язків підрозділами Департаменту ризик-менеджменту та Управління комплаєнс і не втручається у виконання ними своїх обов'язків.

Правління Банку для реалізації своїх завдань щодо управління ризиками виконує, зокрема, наступні функції:

- забезпечує підготовку та надання Раді Банку пропозицій щодо необхідності внесення змін до стратегії та політики управління ризиками;
- забезпечує контроль за доведенням до відома відповідних структурних підрозділів і працівників Банку інформації про внесені зміни до стратегії та політики управління ризиками, інших внутрішньобанківських документів з питань управління ризиками;
- забезпечує адміністративну підтримку виконання головним ризик-менеджером (CRO), головним комплаєнс-менеджером (CCO), Департаментом ризик-менеджменту та Управлінням комплаєнс покладених на них функцій (забезпечує організацію їх робочого процесу, видає розпорядчі документи для реалізації рішень Ради Банку).

Рада Банку, Правління та інші колегіальні органи Банку, в межах своїх повноважень, затверджують, беруть участь у розробці внутрішніх документів з питань управління ризиками, встановлюють ліміти і обмеження, на регулярній основі розглядають інформацію про рівень прийнятих ризиків і достатності капіталу, а також факти порушень встановлених процедур управління ризиками, лімітів та обмежень, приймають інші рішення з питань управління ризиками і капіталом.

2.7.7. Принцип забезпечення системи внутрішнього контролю за ризиками та управління діяльністю з урахуванням прийнятого рівня ризику.

Керівництво Банку, колегіальні органи Банку на регулярній основі отримують інформацію про рівень прийнятих Банком ризиків і фактах порушень встановлених процедур управління ризиками, лімітів та обмежень, для подальшого прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень, з метою забезпечення діяльності Банку в межах прийнятного рівня ризику. У Банку запроваджена система внутрішнього контролю, що дозволяє здійснювати ефективний контроль за функціонуванням системи управління ризиками.

2.7.8. Принцип обмеження прийнятих ризиків за допомогою встановлення обмежень та лімітів.

У Банку діє багаторівнева система лімітів та обмежень, що дозволяє забезпечити прийнятний рівень ризиків:

- апетит до ризику;
- ліміти за видами суттєвих ризиків;
- ліміти за обсягом здійснюваних операцій з одним контрагентом, групою контрагентів, пов'язаних певними ознаками, за обсягом операцій, здійснюваних з фінансовими інструментами і т.і.;
- інші обмеження ризику, необхідні для ефективного управління суттєвими ризиками.

2.7.9. Принцип структурованості та розподілу функцій, повноважень, відповідальності у відповідності до моделі трьох ліній захисту.

Система управління ризиками Банку ґрунтується на чіткому розподілі функцій, обов'язків, повноважень, та відповідальності згідно з таким розподілом між усіма структурними підрозділами Банку та працівниками із застосуванням моделі трьох ліній захисту. З метою управління рівнем ризиків в рамках встановлених обмежень, їх незалежної оцінки і контролю, в Банку запроваджений наступний розподіл функцій і повноважень між лініями захисту:

Перша лінія захисту - бізнес-підрозділи та підрозділи підтримки. Ці підрозділи відповідають за виявлення та оцінювання ризиків, ужиття управлінських заходів, здійснення поточного управління ризиками, звітування, зокрема подають Департаменту ризик-менеджменту/Управлінню комплаєнс регулярні або за запитами звіти щодо поточного управління такими ризиками. Звіти можуть надаватися у вигляді інформаційних повідомлень засобами електронної корпоративної пошти, іншими засобами передачі інформації відповідно до внутрішньобанківських документів, у рамках повноважень, затверджених положеннями про підрозділи та посадовими інструкціями.

Мета першої лінії захисту - управління рівнем ризику в рамках встановлених обмежень. Бізнес-підрозділи мають на меті дотримуватись оптимального поєднання доходності та ризику, слідувати поставленим цілям з розвитку, здійснювати моніторинг рішень з прийняття ризику, враховувати профілі ризиків клієнтів при здійсненні операцій, впроваджувати і управляти бізнес-процесами та інструментами, брати участь у процесах ідентифікації та оцінки ризиків, дотримуватися вимог внутрішньобанківських документів, в тому числі в частині управління ризиками.

Основними функціями підрозділів Банку першої лінії захисту, в рамках їх функціональних повноважень є:

- виявлення, ідентифікація та первинна оцінка (самооцінка) ризиків при здійсненні операцій та укладанні угод;
- прийняття ризику при здійсненні банківських операцій та укладанні угод (активне прийняття ризику);
- повний і своєчасний збір та внесення якісної та повної інформації про події операційного/комплаєнс ризику до бази внутрішніх подій операційного/комплаєнс ризику;
- прогнозування рівня ризиків, пов'язаних з позиціями / портфелями, керованими на консолідованій основі, банківським продуктом/послугою, моделювання поведінки клієнтів/контрагентів, статей балансу, продуктів тощо; моніторинг та первинний контроль відповідності прийнятого ризику і прогнозного рівня ризику встановленим обмеженням щодо цього ризику;
- розробка і реалізація заходів, необхідних для дотримання встановлених обмежень;
- прийняття участі, в координації із другою лінією захисту в розроблені переліку специфікацій ключових індикаторів ризиків, порядку їх розрахунку та визначення граничних значень;
- ужиття управлінських заходів;
- звітування щодо ризиків.

Друга лінія захисту – головний ризик-менеджер (CRO), головний комплаєнс-менеджер (CCO) підрозділи Департамент ризик-менеджменту та Управління комплаєнс, які є незалежними від підрозділів інших ліній захисту та підпорядковані Раді Банку.

Мета другої лінії захисту - незалежна оцінка і контроль ризиків. Департамент ризик-менеджменту Управління комплаєнс розробляють, упроваджують та постійно розвивають систему управління ризиками та її принципи, приймають участь в розробці лімітів та обмежень, проводять моніторинг та контроль рівня (профілю) ризиків і готують звітність щодо ризиків, перевіряють відповідність рівня ризиків до затвердженого в Банку апетиту ризиків та інших обмежень і показників, консультують, здійснюють навчання з питань системи управління ризиками, моделюють і здійснюють агрегування загального профілю ризиків.

Основними функціями другої лінії захисту, в межах своїх повноважень є:

- ідентифікація, виявлення, вимірювання, моніторинг, контроль, пом'якшення, звітування щодо суттєвих видів ризиків;
- розробка, участь у розробці, актуалізація та узгодження внутрішньобанківської бази нормативних документів з питань управління та оцінки ризиків, а також контроль її дотримання;
- участь у розробленні стратегії управління проблемними активами й оперативного плану та моніторинг за їх реалізацією;
- участь у розробленні Плану відновлення діяльності Банку, моніторинг та звітування щодо стану показників Плану;
- оцінка агрегованого (сукупного) рівня ризиків;
- прогнозування рівня ризиків;
- оцінка та контроль розрахунку кредитного ризику та розрахунок резерву за МСФЗ;
- розробка та впровадження системи обмежень рівня ризиків (включаючи визначення пропонувані до затвердження показників апетиту до ризику, структури і значень лімітів щодо видів ризиків, інших обмежень, у т.ч. якісних);
- впровадження та моніторинг системи раннього реагування;
- незалежна від першої лінії захисту оцінка рівня ризиків, контроль відповідності фактичного рівня ризику і прогнозного рівня ризику встановленим обмеженням на ризик (розробка процедур ескалації і контроль реалізації заходів щодо усунення порушень);
- контроль за дотриманням обов'язкових регуляторних нормативів;
- аналіз причин порушень та контроль за виконанням заходів щодо уникнення/передавання/пом'якшення ризику;
- організація / проведення стрес-тестування;
- розробка та узгодження заходів щодо зниження рівня ризиків у разі порушення 1-й лінією захисту встановлених обмежень за фактичними даними;
- створення, супровід та підтримка бази внутрішніх подій, включаючи збір, накопичення і аналіз даних/інформації щодо внутрішніх подій, верифікації подій, унесених до бази, дослідження значних подій;
- формування звітності щодо ризиків, доведення її до керівництва і колегіальних органів;
- тестування та валідація моделей оцінки ризиків (дана функція виконується підрозділом, незалежним від підрозділів, що здійснюють розробку моделей і оцінку ризиків з використанням цих моделей);
- розвиток культури управління ризиками Банку шляхом контролю дотримання визначених Банком принципів, правил та норм, спрямованих на поінформованість усіх працівників Банку щодо прийняття ризиків та управління ризиками

Стратегія управління ризиками ПАТ «БАНК ВОСТОК» (5 версія)

- забезпечення організації контролю/контроль за дотриманням вимог законодавства України, нормативно-правових актів Національного банку, внутрішньобанківських документів, стандартів професійних об'єднань, дія яких поширюється на Банк;
- впровадження системи внутрішнього контролю, зокрема у частині контролю за суттєвими ризиками, забезпечення впевненості керівників Банку, що впроваджені першою лінією захисту заходи з контролю та управління ризиками були розроблені та функціонують належним чином;
- створення та запровадження скорингової моделі, правил для прийняття автоматизованих рішень по встановленню та контролю лімітів, що застосовуються для роздрібних кредитних продуктів;
- контроль оцінки майна;

Департамент ризик-менеджменту та Управління комплаєнс відповідають за якість виконання заходів із моніторингу системи внутрішнього контролю (за винятком оцінки ефективності системи внутрішнього контролю);

Третя лінія захисту - Управління внутрішнього аудиту Банку, яке перевіряє та оцінює ефективність функціонування системи управління ризиками, здійснює оцінку ефективності системи внутрішнього контролю Банку в цілому, зокрема здійснює оцінку ефективності системи управління операційним ризиком підрозділами першого та другого рівнів захисту, уключаючи оцінку ефективності системи внутрішнього контролю.

Мета третьої лінії захисту: незалежна оцінка ефективності, комплексності та адекватності системи управління ризиками, оцінки ефективності системи внутрішнього контролю. Внутрішній аудит здійснює незалежну оцінку відповідності процесів управління ризиками встановленим стандартам та чинному законодавству.

Основні функції третьої лінії захисту:

- оцінка ефективності системи внутрішнього контролю, уключаючи оцінку ефективності системи управління ризиками.
- інформування керівництва Банку про виявлені недоліки в системі управління ризиками.
- контроль усунення виявлених недоліків в системі управління ризиками.

Перевірка фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності Банку здійснюється зовнішнім аудитом відповідно до законодавства України, у тому числі нормативно-правових актів Національного банку України, норм і стандартів аудиту, затверджених згідно з міжнародними стандартами аудиту та етики.

2.7.10. Принцип розмежування обов'язків, уникнення ситуації, за якої одна й та сама особа здійснює операції Банку та виконує функції контролю, а також забезпечення незалежності підрозділів другої лінії захисту.

Незалежність другої лінії захисту Банку, у межах визначених повноважень, забезпечується шляхом:

- звітування та підпорядкування безпосередньо Раді Банку;
- надання підрозділам другої лінії захисту прямої та необмеженої можливості обговорення питань щодо ризиків безпосередньо з Радою Банку без необхідності (обов'язку) інформування про це членів Правління Банку;
- організаційного та функціонального відокремлення підрозділів другої лінії захисту від підрозділів першої та третьої ліній захисту;
- свободи від обставин, що становлять загрозу для неупередженого виконання підрозділами своїх функцій;
- забезпечення достатньої чисельності працівників підрозділів другої лінії захисту і рівня їх кваліфікації для досягнення цілей і завдань, поставлених перед ними;
- урахування в бюджеті Банку достатнього розміру фінансового забезпечення підрозділів другої лінії захисту. Винагорода працівників підрозділів другої лінії захисту не залежить від результатів роботи бізнес-підрозділів, які є об'єктом контролю, та комплектування підрозділів здійснюється кваліфікованими працівниками відповідного профілю. Оцінка ефективності роботи працівників підрозділів ґрунтується на досягненні їх цілей таким чином, щоб не обмежувати їх незалежність;
- гарантування доступу підрозділів другої лінії захисту до інформації, необхідної для їх ефективної роботи. Керівники та персонал Банку мають сприяти в наданні такої інформації;
- недопущення працівників підрозділів другої лінії захисту до здійснення функцій контролю за тією діяльністю, за яку вони раніше безпосередньо несли відповідальність або стосовно якої раніше ухвалювали рішення з метою запобігання конфлікту інтересів.

2.7.11. Принцип поєднання централізованого та децентралізованого підходів до управління ризиками.

У Банку поєднуються централізований і децентралізований підходи управління ризиками. Уповноважені колегіальні органи Банку визначають вимоги, обмеження, ліміти, методологію в частині управління ризиками для структурних підрозділів Банку, у тому числі відокремлених, які здійснюють управління ризиками в межах встановлених для них повноважень.

2.7.12. Принцип конфіденційності та прозорості.

Банк забезпечує обмеження доступу до інформації, яка має бути захищеною від несанкціонованого ознайомлення, та оприлюднює інформацію щодо системи управління ризиками та профілю ризиків.

2.7.13. Принцип використання інформаційних технологій.

Процес управління ризиками базується на основі використання сучасних інформаційних технологій. У Банку застосовуються інформаційні системи щодо управління ризиками (як сукупність технічних засобів, методів і процедур), що забезпечують реєстрацію, зберігання, оброблення, моніторинг і своєчасне формування достовірної інформації для звітування (інформування), аналізу та прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень щодо управління ризиками.

2.7.14. Принцип постійного вдосконалення систем управління ризиками, зокрема, шляхом навчання та підвищення кваліфікації працівників другої лінії захисту.

Банк постійно вдосконалює всі елементи управління ризиками, включаючи вдосконалення методів управління ризиками, поліпшення процедур, технологій та інформаційних систем з урахуванням поставлених стратегічних завдань, змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі, а також нововведень в міжнародній практиці.

В рамках постійного вдосконалення систем управління ризиками, Банк, зокрема, акцентує особливу увагу на постійному навчанні та підвищенні кваліфікації усіх працівників другої лінії захисту. Забезпечення постійного навчання та підвищення кваліфікації працівників підрозділів другої лінії захисту здійснюється шляхом:

- постійної самоосвіти працівників для набуття необхідних знань щодо здійснення організаційних, консультативних, аналітичних та контролюючих функцій;
- участі працівників у навчальних заходах, семінарах тощо;
- доведення та запровадження, у тому числі у діяльності працівників другої лінії захисту внутрішньобанківської нормативної бази Банку;
- проведення інших заходів, необхідність у використанні яких залежить від зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на вибір виду та кількості організаційних форм заходів щодо навчального процесу.

2.7.15. Принцип впровадження культури управління ризиками у Банку.

Для цілей забезпечення стійкого й ефективного функціонування всієї системи управління ризиками в Банку на постійній основі здійснюються заходи щодо розвитку культури управління ризиками, основними завданнями якої є:

- отримання співробітниками Банку знань і навичок у сфері управління ризиками за допомогою систематичного навчання;
- правильне використання керівниками і співробітниками інструментів управління ризиками в повсякденній діяльності;
- формування у співробітників навичок правильного і своєчасного застосування інструментів управління ризиками.

2.8. Банк визначає наступні суттєві види ризиків, що притаманні його діяльності:

- кредитний ризик;
- ризик ліквідності;
- процентний ризик банківської книги;
- ринковий ризик;
- операційний ризик;

– комплаєнс-ризик.

2.9. Перелік суттєвих видів ризиків із зазначенням видів операцій, які генерують ці ризики, наведено в Додатку 2.

3. Підходи та принципи складання Декларації схильності до ризиків

3.1. Декларація схильності до ризиків (RAS - Risk Appetite Statement) визначає сукупну величину ризик-апетиту, види ризиків, які Банк має приймати або уникати з метою досягнення бізнес-цілей, та рівень ризик-апетиту щодо кожного з них (індивідуальний рівень).

3.2. Декларація схильності до ризиків розробляється з урахуванням особливості діяльності учасників банківської групи.

3.3. Банк при складанні Декларації схильності до ризиків керується наступними загальними принципами:
– Декларація схильності до ризиків стосується всіх підрозділів Банку, діяльність яких є схильною до визначених суттєвих видів ризиків, та всіх рівнів управління Банком, всіх ліній захисту, а також Декларація застосовується до Банківської групи;

– загальний рівень ризик-апетиту формується: підходом «зверху вниз» – виходячи з загальних бізнес-цілей і стратегії Банку; підходом «від низу до гори» – виходячи з детального розуміння бізнес-підрозділами та підрозділами підтримки Банку схильності до ризиків при здійсненні конкретних операцій, та з метою, щоб Рада Банку і Правління Банку знали і усвідомлювали, адекватно та своєчасно реагували на інформацію, організовували та контролювали роботу Банку; «горизонтальним» підходом – щоб інформація, якою володіє один підрозділ Банку, надавалась іншому підрозділу, якому вона необхідна для виконання своїх функцій.

– у визначенні рівня та показників ризик-апетиту беруть участь Рада Банку, Правління Банку, Директор фінансовий/Заступник Директора фінансового, CRO, Департамент ризик-менеджменту, ССО, Управління комплаєнс, інші колегіальні органи Банку, залучаються керівники бізнес-підрозділів та підрозділів підтримки Банку. Рівень ризик-апетиту та його показники затверджуються Радою Банку;

– загальний рівень ризик-апетиту має відповідати бізнес-моделі Банку, при цьому, Банк залишає за собою право не включати ризик ліквідності до сукупного рівня ризик-апетиту;

– Декларація схильності до ризиків є захистом від прийняття Банком надмірно високого рівня ризиків;

– Декларація схильності до ризиків вбудовує ризик-апетит у процес прийняття управлінських рішень та культури управління ризиками Банку;

– ризик-менеджмент є інструментом прийняття рішень, здійснення діяльності та досягнення цілей Банку;

– Декларація схильності до ризиків відповідає діючим бізнес-процесам Банку і умовам ринку;

– Декларація схильності до ризиків є легкою для її розуміння та моніторингу дотримання.

–

4. Система лімітів та обмежень

4.1. Банк використовує багаторівневу систему лімітів та обмежень, що дозволяє забезпечити контроль прийнятної величини ризиків, на які наражається Банк протягом своєї діяльності:

– допустимий рівень ризику;

– припустиме граничне значення нормативу адекватності регулятивного капіталу Банку;

– показники ризик-апетиту за видами суттєвих ризиків;

– ліміти для управління джерелами концентрації ризиків;

– ліміти за галузями кредитування;

– ліміти за строками кредитування;

– ліміти за операціями з банками;

– ліміт концентрації залучених коштів;

– ліміти на прийняття рішень колегіальними органами Банку;

– ліміти за обсягом здійснюваних операцій з одним контрагентом/групою контрагентів;

– ліміти (нормативи) ризиків, встановлені Національним банком;

– ліміти для контролю ризику ліквідності.

– інші.

4.2. Ризики банківської групи лімітовані через встановлення видів лімітів ризиків для учасників банківської групи.

4.3. Керівництво Банку, колегіальні органи Банку на регулярній основі отримують інформацію про рівень прийнятих Банком ризиків і фактах порушень встановлених процедур управління ризиками, лімітів та

обмежень. У Банку запроваджена система внутрішнього контролю, що дозволяє здійснювати ефективний контроль за функціонуванням системи управління ризиками.

4.4. Рішення Банку щодо управління ризиками можуть передбачати, зокрема, прийняття ризику (тобто утримання ризику на рівні, що перебуває в межах визначеної Банком схильності до ризиків (ризик-апетиту) та не створює загрози для інтересів вкладників, інших кредиторів, власників Банку та фінансової стійкості Банку), уникнення ризику (відмова від здійснення певних операцій або припинення ділових відносин, які наражають Банк на ризик); пом'якшення ризику (здійснення комплексу заходів спрямованих на зменшення ймовірності виникнення ризику та/або зменшення впливу ризику на результати діяльності Банку), передавання ризику (передавання Банком своєї відповідальності за ризик іншим особам за винагороду зі збереженням наявного рівня ризику).

4.5. Процес управління ризиками спрямований на забезпечення отримання Банком відповідної адекватної винагороди за прийняття ризику, оптимального співвідношення між ризиками і прибутковістю в масштабах всього Банку. При цьому Банк повинен оцінити, які ризики і якою мірою він може взяти на себе, а також визначити, чи покриває очікувана дохідність відповідний ризик.

4.6. Ступінь ризику вимірюється можливими втратами (збитками), які можуть статися в разі реалізації цього ризику, а також імовірністю, з якою ці втрати можуть відбутися. Коли ймовірність втрат висока, а розмір їх малий або навпаки - збитки малоімовірні, хоча й оцінюються як значні, то ризик вважається прийнятним. Критичним є ризик, який характеризується втратами, розміри яких перевищують резерви й очікуваний прибуток Банку, та/або призводить до порушень встановлених чинним законодавством, нормативно-правовими актами НБУ, внутрішньобанківськими положеннями обмежень/ нормативних показників у діяльності Банку .

4.7. Банк установлює ліміти (обмеження для контролю величини ризиків, на які наражається Банк протягом своєї діяльності) для суттєвих ризиків, що піддаються як кількісному вимірюванню в повній мірі, так і кількісному вимірюванню в меншій мірі, у межах затвердженого Радою Банку ризик-апетиту.

4.8. Рада Банку/Правління/комітети Ради та Правління Банку, в межах своїх функціональних повноважень, переглядають значення лімітів ризиків у разі змін ринкових умов або стратегії Банку, але не рідше ніж раз на рік. Перегляд здійснюється на підставі пропозицій бізнес-підрозділів та підрозділів підтримки Банку, підрозділів другої лінії захисту.

4.9. Рада Банку має право делегувати колегіальним органам Банку повноваження щодо погодження на здійснення операцій Банку, що призводять до перевищення лімітів ризиків (авторизованих перевищень), та проводить позачерговий перегляд значень лімітів, якщо авторизовані перевищення або порушення лімітів ризиків є частими або постійними.

4.10. Департамент ризик-менеджменту та Управління комплаєнс, в межах своїх повноважень, з метою забезпечення ефективності функціонування системи управління ризиками, забезпечують моніторинг та попередження порушень показників ризик-апетиту, показників Плану відновлення діяльності та лімітів ризику, контролюють наближення показників ризиків до ризик-апетиту та лімітів ризику та ініціюють вжиття заходів для попередження їх порушень у строки та в порядку, визначених у Порядку ескалації порушень лімітів та інших обмежень ризиків в ПАТ «БАНК ВОСТОК», надають Раді Банку, Правлінню Банку та його комітетам інформацію про причини порушення лімітів та інших обмежень ризику та пропозиції щодо заходів для усунення цих порушень.

5. Порядок організації системи управління ризиками

5.1. Банк створює систему управління ризиками, адекватну його розміру, бізнес-моделі, масштабу діяльності, видам, складності операцій Банку, яка забезпечує виявлення, вимірювання (оцінку), моніторинг, звітування, контроль та пом'якшення всіх суттєвих ризиків Банку з метою визначення Банком величини капіталу, необхідного для покриття всіх суттєвих ризиків, притаманних його діяльності (внутрішнього капіталу).

5.2. В Банку впроваджена система управління ризиками, як складова частина системи внутрішнього контролю та корпоративного управління, яка передбачає розподіл обов'язків між структурними підрозділами Банку із застосуванням моделі трьох ліній захисту, які функціонують в Банку відповідно до чинного законодавства, нормативно-правових актів Національного банку та внутрішньобанківських документів з питань управління ризиками, зокрема затвердженої Радою Банку Стратегії управління ризиками Банку.

5.3. Управління ризиками - це процес, за допомогою якого Банк виявляє (ідентифікує) ризики, проводить оцінку їх величини, здійснює їх моніторинг і контролює свої ризикові позиції, а також враховує взаємозв'язки між різними категоріями (видами) ризиків.

5.4. Система управління ризиками – сукупність належним чином задокументованих і затверджених політик, методик і процедур управління ризиками, які визначають порядок дій, спрямованих на здійснення

систематичного процесу виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування та пом'якшення всіх видів ризиків на всіх організаційних рівнях.

5.5. Управління ризиками відбувається на тому рівні Банку, де ризик виникає, а також за допомогою функцій незалежної перевірки і контролю ризиків – на вищих рівнях управління і на рівні Ради Банку.

5.6. Процес ризик-менеджменту в Банку охоплює всі його структурні рівні - від управлінського рівня (Рада Банку, Правління Банку, комітети Ради та Правління) до рівня, на якому безпосередньо приймаються та/або генеруються ризики – перша лінія захисту.

5.7. Система управління ризиками Банку ґрунтується на Стратегічному плані розвитку Банку, визначеній бізнес-моделі, Стратегії управління ризиками, Декларації схильності до ризиків, окремих політик щодо управління ризиками, а також методик і процедур управління ризиками за видами ризиків, які визначають порядок дій, спрямованих на здійснення систематичного процесу виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування та пом'якшення всіх видів ризиків на всіх організаційних рівнях Банку.

5.8. Система управління ризиками Банку забезпечує аналіз ризиків на постійній основі з метою прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень щодо пом'якшення ризиків та зменшення пов'язаних із ними втрат (збитків).

5.9. Комплексна система ризик-менеджменту Банку забезпечує:

- прийняття ризиків відповідно до очікувань акціонерів Банку, Стратегічного плану розвитку Банку, бізнес-моделі та нормативних вимог;
- поширення в Банку єдиного розуміння його корпоративної культури щодо управління ризиками та культури контролю;
- виділення необхідних ресурсів на створення, впровадження та підтримання ефективної, комплексної та збалансованої системи ризик-менеджменту;
- відображення у систематизованій документальній формі організаційної структури і механізмів контролю, відповідний доступ до цих документів учасників процесу управління ризиками в Банку;
- уникнення конфлікту інтересів на всіх рівнях Банку;
- здійснення аналізу ризиків з урахуванням можливості виникнення екстремальних обставин, на основі яких Банк визначає відповідні надзвичайні заходи, наприклад, у формі плану відновлення, забезпечення безперервної діяльності Банку;
- запровадження процедур і заходів запобігання стресовим ситуаціям, які можуть виникнути через певні внутрішні фактори;
- розроблення процедур і заходів моніторингу адекватної капіталізації Банку;
- систематичне здійснення аналізу ризиків з метою ідентифікації, оцінки, контролю і моніторингу можливих ризиків;
- належну оцінку ризиків за новими продуктами та значними змінами в діяльності банку (основні принципи впровадження та процедури визначення нових продуктів та значних змін регламентуються відповідними внутрішніми документами Банку);
- функціонування підрозділів контролю, які мають відповідні повноваження, ресурси, досвід і корпоративний статус, виключаючи будь-які перешкоди у доступі до потрібної інформації, у формуванні та поданні управлінських звітів за результатами своїх досліджень. Ці підрозділи забезпечують впевненість керівників Банку, що впроваджені першою лінією захисту заходи з контролю та управління ризиками були розроблені та функціонують належним чином;
- ефективну діяльність Управління внутрішнього аудиту, незалежної від операційних підрозділів Банку та підрозділів контролю, і відокремленої від процесів поточного внутрішнього контролю, які входять до складу певних компонентів тих чи інших бізнес-процесів.

5.10. Загальні підходи до управління ризиками в Банку

Комплекс дій щодо системи управління ризиками Банку забезпечує досягнення таких цілей:

- ризики є зрозумілими та усвідомлюються всіма працівниками та керівництвом Банку;
- ризики мають бути в межах, затверджених Радою Банку показників ризик-апетиту;
- рішення з прийняття ризику відповідають стратегічним завданням діяльності Банку;
- рішення з прийняття ризику є конкретними і чіткими;
- очікувана дохідність має компенсувати прийнятий ризик;
- розподіл капіталу відповідає розмірам ризиків, на які наражається Банк;
- стимули для досягнення високих результатів діяльності узгоджуються з встановленим рівнем ризик-апетиту Банку.

Процес управління ризиками передбачає охоплення всіх видів діяльності Банку, які впливають на параметри його ризиків та є безперервним процесом аналізу ситуації та оточення, в яких виникають ризики, і прийняття управлінських рішень щодо впливу на самі ризики та/або на рівень уразливості Банку до таких ризиків.

У Банку впроваджено п'ять взаємопов'язаних етапів управління ризиками:

Стратегія управління ризиками ПАТ «БАНК ВОСТОК» (5 версія)

- ідентифікація (виявлення) ризику (усвідомлення ризику, визначення причин його виникнення та ризикових сфер);
- вимірювання, аналіз та оцінювання величини ризику;
- моніторинг ризику (здійснення постійного контролю, нагляду, відслідковування рівня ризиків);
- контроль за ризиком та його пом'якшення (здійснення комплексу заходів, спрямованих на зменшення ймовірності виникнення ризику та/або зменшення впливу ризику на результати діяльності банку);
- звітування щодо ризиків.

5.11. Складовими системи управління ризиками Банку є:

- організаційна структура, яка визначає обов'язки, повноваження та відповідальність осіб щодо управління ризиками;
- культура управління ризиками;
- культура контролю;
- внутрішньобанківські документи з питань управління ризиками;
- інформаційна система щодо управління ризиками та звітування;
- інструменти для ефективного управління ризиками.

6. Організаційна структура системи управління ризиками

6.1. Основними суб'єктами організаційної структури системи управління ризиками Банку є:

- Рада Банку;
- Комітети Ради Банку;
- Правління Банку;
- Комітети Правління Банку;
- бізнес-підрозділи Банку та підрозділи підтримки (перша лінія захисту);
- Департамент ризик-менеджменту (друга лінія захисту);
- Управління комплаєнс (друга лінія захисту);
- Управління внутрішнього аудиту (третья лінія захисту);
- інші суб'єкти організаційної структури, колегіальні органи Банку, які в межах свої повноважень та функцій приймають участь у системі управління ризиками Банку.

6.2. Функціональні обов'язки, права, повноваження, відповідальність суб'єктів організаційної структури системи управління ризиками закріплені у внутрішньобанківських документах.

6.3. Окремі положення щодо другої лінії захисту:

6.3.1. Рада банку створює постійно діючі Департамент ризик-менеджменту та Управління комплаєнс і забезпечує незалежність цих підрозділів.

6.3.2. Рада Банку призначає та звільняє директора Департаменту ризик-менеджменту, який виконує функції головного ризик-менеджера (CRO), ССО, який виконує функції головного комплаєнс-менеджера/головної посадової особи Банку, відповідальну за здійснення контролю за дотриманням норм (комплаєнс);

6.3.3. Директор Департаменту ризик-менеджменту є головною посадовою особою (CRO), відповідальною за управління ризиками, яка несе відповідальність за діяльність Департаменту ризик-менеджменту, має право бути присутнім на засіданнях Правління Банку, комітетів та інших колегіальних органів, утворених Правлінням Банку, та накладати заборону (вето) на рішення цих органів, та невідкладно інформує Раду Банку про такі рішення. Право вето може бути накладено:

- на рішення, реалізація яких призведе до порушення встановленого ризик-апетиту / затверджених лімітів/ інших обмежень ризику;
- на рішення, які не відповідають Стратегії управління ризиками, Стратегії НПА, прийнятими практикам управління операційним ризиком;
- в інших випадках, які можуть бути встановлені Радою Банку.

6.3.4. ССО є головною посадовою особою, відповідальною за здійснення контролю за дотриманням норм (комплаєнс), яка несе відповідальність за діяльність Управління комплаєнс, має право бути присутньою на засіданнях Правління Банку, комітетів та інших колегіальних органів, утворених Правлінням Банку, і накладати заборону (вето) на рішення цих органів, якщо реалізація таких рішень призведе до порушення вимог законодавства, відповідних стандартів професійних об'єднань, дія яких поширюється на Банк, конфлікту інтересів, а також в інших випадках, які можуть бути встановлені Радою Банку, та невідкладно інформує Раду Банку про такі рішення.

6.3.5. У разі тимчасової відсутності CRO, його функції та обов'язки, у період такої відсутності, виконує працівник Департаменту ризик-менеджменту, відповідно до посадової інструкції, згідно з пріоритетністю, встановленою відповідним рішенням Ради Банку, стосовно тимчасового виконання ним таких обов'язків.

6.3.6. У разі тимчасової відсутності ССО, його функції та обов'язки, у період такої відсутності, виконує працівник Управління комплаєнс, відповідно до посадової інструкції, якщо інше не визначено іншими внутрішньобанківськими документами, що затверджені Радою Банку.

6.3.7. Директор Департаменту ризик-менеджменту (CRO) та ССО, у межах визначених повноважень, несуть відповідальність за моніторинг ефективності процедур контролю на першій лінії захисту в межах виконання функцій незалежного контролю другої лінії захисту.

7. Культура управління ризиками

7.1. Рада Банку, комітет з управління ризиками (за наявності) та Правління Банку з метою дотримання як керівниками так і іншими працівниками Банку культури управління ризиками створюють необхідну атмосферу (*tone at the top*) шляхом:

- визначення та дотримання корпоративних цінностей, а також здійснення нагляду за дотриманням таких цінностей;
- забезпечення розуміння як керівниками так і іншими працівниками Банку їх ролі під час управління ризиками з метою досягнення цілей діяльності Банку, а також відповідальності за порушення затвердженого рівня ризик-апетиту;

- просування обізнаності щодо ризиків шляхом забезпечення систематичного інформування всіх підрозділів Банку про стратегію, політику, процедури з управління ризиками та заохочення до вільного обміну інформацією і критичної оцінки прийняття ризиків Банком;

- ознайомлення всіх працівників Банку із Корпоративним кодексом ПАТ «БАНК ВОСТОК», а також отримання підтверджень, що керівники та інші працівники Банку, проінформовані про дисциплінарні санкції або інші дії, які застосовуватимуться до них у разі неприйнятної поведінки/порушення в діяльності Банку.

7.2. Комітет з управління ризиками (за наявності), ССО – посадова особа, відповідальна за здійснення контролю за дотримання норм (комплаєнс) та Управління комплаєнс з метою дотримання керівниками Банку та іншими працівниками Банку корпоративних цінностей співпрацюють у розробленні та здійсненні контролю за дотриманням:

- Корпоративного кодексу ПАТ «БАНК ВОСТОК», що визначає, у тому числі, норми поведінки для керівників та інших працівників Банку, норми щодо заборони на здійснення незаконної діяльності, вимоги щодо культури управління ризиками, заходи із запобігання порушенню прав споживачів, заходи із запобігання корупційним діям та хабарництву, обмеження щодо дарування та отримання подарунків, норми щодо заборони надання послуг чи консультацій клієнтам та контрагентам, спрямованих на уникнення ними чи їх контрагентами сплати податків або виконання встановлених законодавством України або договірними умовами інших зобов'язань, норми щодо запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, принципи обробки, зберігання та розповсюдження конфіденційної та інсайдерської інформації, норми щодо інформування про порушення вимог Кодексу, тощо;

- Політики запобігання, виявлення та управління конфліктами інтересів ПАТ «БАНК ВОСТОК»;

- Порядку конфіденційного повідомлення про неприйнятну поведінку в Банку, факти та ознаки корупції, конфлікту інтересів та шахрайства у ПАТ «БАНК ВОСТОК», враховуючи забезпечення захисту заявників, порядку дослідження випадків неприйнятної поведінки в Банку / порушень у діяльності Банку, інші вимоги.

Банк проводить регулярне (не рідше одного разу на рік для діючих працівників та під час прийняття на роботу нових працівників) навчання працівників Банку з питань культури управління ризиками та дотримання Корпоративного кодексу ПАТ «БАНК ВОСТОК», у відповідності до Програми навчання та підвищення кваліфікації працівників Банку з питань управління ризиками.

8. Інформаційні системи щодо управління ризиками

8.1. Інформаційна система щодо управління ризиками - сукупність технічних засобів, методів і процедур, що забезпечують реєстрацію, зберігання, оброблення, моніторинг і своєчасне формування достовірної інформації для звітування (інформування), аналізу та прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень щодо управління ризиками.

8.2. Банк створює надійну інформаційну систему щодо управління ризиками та звітування, яка забезпечує агрегування даних щодо ризиків Банку, оперативне та достовірне вимірювання ризиків на рівні Банку як в звичайних, так і в стресових ситуаціях.

8.3. Для моніторингу показників ризик-апетиту у Банку використовується інформаційна система, яка складається з двох компонент:

Стратегія управління ризиками ПАТ «БАНК ВОСТОК» (5 версія)

– операційний день Банку (ОДБ) - для оперативного управління ризиками та реєстрації параметрів (ознак) ризик факторів. ОДБ дає змогу гарантувати заповнення всіх необхідних параметрів, що характеризують ризик-фактори, а також дозволяє в поточному режимі управляти ризиками за допомогою системи лімітів;

– підсистема «Сховище даних» з достатнім аналітичним наповненням (набором розрахункових аналітичних показників що характеризують ризики). Сховище даних побудоване на технології *OLAP (On-Line Analytical Processing)*, що допомагає проводити аналіз даних та готувати звіти для прийняття управлінських рішень. Основним джерелом даних для сховища даних є ОДБ. Інформація у сховищі даних поновлюється згідно з розкладом (залежно від потреб).

У Банку використовуються наступні інформаційні системи/програмне забезпечення/бази даних, за допомогою яких здійснюється оброблення та аналіз даних щодо ризиків, їх моніторинг і формування звітності (у тому числі нестандартної), системи внутрішнього контролю, моніторингу ефективності СВК:

- автоматизована банківська система SR BANK;
- система емісії та роздрібного обслуговування - IS-Card;
- системи карткового бек-офісу SOLAR;
- система обліку кадрів та заробітної плати - ІС-ПРО - модуль Кадри;
- корпоративний портал Банку;
- електронна корпоративна пошта Банку;
- системи електронного документообігу E-Docs;
- пошукова система клієнтських даних SOPHIA;
- побудовані та частково автоматизовані за допомогою компонентів програмного забезпечення Microsoft Office підсистеми для автоматизації процесів.

У якості одного з основних програмних забезпечень, за допомогою якого здійснюється оброблення та аналіз даних щодо ризиків, їх моніторинг і формування звітності про ризики (у тому числі нестандартної), Департамент ризик-менеджменту використовує SQL Server, Microsoft Office Excel, Power BI та мову статистичної обробки та аналізу даних R.

Банком розроблено та впроваджено процедури обробки даних щодо ризиків, політику конфіденційності та збереження такої інформації, а також доступу до неї.

8.4. Банк визначає процедури агрегування даних щодо ризиків під час розроблення плану забезпечення безперервної діяльності.

8.5. Процедури агрегування даних щодо ризиків у Банку впроваджені у діяльність таким чином, що забезпечують виконання наступних принципів:

8.5.1. точність і цілісність:

Банк підтримує обґрунтоване співвідношення у застосуванні автоматизованих та ручних процесів агрегування даних щодо ризиків. Банк застосовує ручні процеси в ситуаціях, що потребують судження працівника. В інших випадках Банк максимально автоматизує процедури обробки даних з метою уникнення помилок. Банк складає опис агрегування даних щодо ризиків як щодо автоматизованих, так і щодо ручних процесів. Опис має містити пояснення щодо застосування ручних процесів, а судження має містити обґрунтування щодо його застосування.

Банк використовує надійні процедури агрегування даних щодо ризиків та забезпечує:

- використання чітких процедур контролю за точністю даних про ризики;
- розроблення політики та процедур використання програмного забезпечення працівниками банку в разі застосування банком ручних процесів та автоматизованих додатків та баз даних;
- вивірку даних про ризики з даними бухгалтерського обліку;
- наявність єдиного надійного джерела інформації за кожним видом ризику;
- доступ до даних про ризики працівникам другої лінії захисту, з метою формування якісної та достовірної звітності про ризики;

8.5.2. повноту даних:

Банк здійснює агрегування даних щодо ризиків за усіма учасниками банківської групи. Дані про ризики групуються за бізнес-лініями, видами активів та зобов'язань Банку, галузевою та географічною концентрацією, показниками, що дає змогу виявляти ризики та складати звіти;

8.5.3. своєчасність:

Банк своєчасно формує агреговані та актуалізовані дані щодо ризиків з одночасним дотриманням принципів точності і цілісності, повноти даних та адаптивності. Конкретні терміни формування даних щодо ризиків залежать від затвердженої періодичності надання звітів щодо ризиків, а в разі виникнення стресових ситуацій формування даних щодо ризиків здійснюється Банком у найкоротші строки;

8.5.4. адаптивність, що означає:

- наявність достатньо гнучких процедур, що дає змогу агрегувати дані щодо ризиків згідно з установленими вимогами;
- наявність можливостей модифікації процедур агрегування даних щодо ризиків з метою задоволення потреб користувачів, що дає змогу отримати інформацію з достатнім рівнем деталізації;
- наявність можливостей унесення змін до процедур агрегування даних про ризики у зв'язку зі зміною законодавства.

9. Управлінська звітність про ризики

9.1. Система управління ризиками, як складова частина системи внутрішнього контролю та корпоративного управління, передбачає, зокрема складання та надання управлінської звітності щодо управління ризиками.

9.2. Управлінська звітність про ризики містить точну, повну, своєчасну інформацію про ризики, надається Раді Банку, колегіальним органам, Правлінню Банку та іншим користувачам та зацікавленим особам, які приймають рішення, та забезпечує повне розуміння ними ситуації щодо рівня ризиків Банку для прийняття своєчасних та адекватних рішень.

9.3. Процедура надання звітів суб'єктам управління ризиками, форми, зміст та періодичність таких звітів щодо суттєвих ризиків, визначаються на рівні відповідальної особи банківської групи, з урахуванням сфери діяльності учасників, та затверджених і запроваджених документів, що поширюються на банківську групу.

9.4. Банк визначає механізми та відповідальних осіб за належне забезпечення обміном інформацією між окремими структурними підрозділами Банку для ефективної взаємодії (співпраці) на всіх організаційних рівнях.

9.5. Підрозділи банку другої лінії захисту (Департамент ризик-менеджменту і Управління комплаєнс) готують/ складають управлінську звітність щодо ризиків, яка має бути:

9.5.1. точною, вивіреною та достовірно відображати рівень прийнятого Банком ризику:

Банк включає в управлінську звітність про ризики інформацію про відкриті провадження у справах, у яких Банк та/або керівник Банку, та/або власник істотної участі в Банку є відповідачем, а також про прийняті судами рішення не на їх користь, що можуть призвести до суттєвих наслідків для Банку. Такими наслідками є виникнення збитків/санкцій та/або додаткових втрат чи недоотримання запланованих доходів, та/або втрати репутації, що окремо або в сукупності може спричинити порушення Банком економічних нормативів капіталу та/або ліквідності, установлених Національним банком.

Банк з метою забезпечення належного аналізу та оцінки ризиків, прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень щодо мінімізації ризиків здійснює аналіз інформації, що міститься в державних реєстрах, інформаційних системах Банку та органів державної влади, засобах масової інформації, інших відкритих джерелах.

Банк визначає у відповідних внутрішньобанківських документах порядок виявлення, моніторингу такої інформації та забезпечує своєчасний контроль, вимірювання (оцінювання) збитків/санкцій, додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів, використовуючи як власний досвід, так і досвід інших банків (за наявності);

9.5.2. комплексною:

Управлінська звітність щодо ризиків охоплює всі суттєві види ризиків Банку, містить інформацію про концентрацію ризиків, дотримання встановленого розміру ризик-апетиту та значень лімітів ризику, а також надає перспективну оцінку ризиків з урахуванням впливу майбутніх операцій або стресових змін, а не тільки поточну та історичну;

9.5.3. чіткою, повною, зрозумілою та інформативною:

Управлінська звітність про ризики має надавати чітку, повну, зрозумілу, однозначну інформацію та бути достатньо вичерпною для прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень.

9.5.4. періодичною та своєчасною:

Рада Банку, колегіальні органи, Правління Банку та інші користувачі управлінської звітності щодо ризиків встановлюють періодичність складання та надання управлінської звітності як у звичайних умовах, так і в стресових ситуаціях;

9.5.5. поширеною серед користувачів управлінської звітності щодо ризиків із забезпеченням конфіденційності.

Рада банку є головним користувачем управлінської звітності щодо ризиків та несе відповідальність за розроблення вимог до такої звітності, формує запити та забезпечує отримання інформації, необхідної для

Стратегія управління ризиками ПАТ «БАНК ВОСТОК» (5 версія)

виконання своїх функцій. Рада Банку вимагає пояснень від керівників Банку/директора Департаменту ризик-менеджменту(CRO)/Департаменту ризик-менеджменту/ССО/Управління комплаєнс, якщо звітність щодо ризиків не відповідає затвердженим нею вимогам щодо управлінської звітності та вживає адекватні заходи щодо виправлення такої ситуації.

Правління Банку є ключовим користувачем управлінської звітності щодо ризиків і також несе відповідальність за розроблення вимог до такої звітності, забезпечує запити та отримання інформації, необхідної для виконання своїх функцій.

Банк має технічні можливості для формування нестандартної звітності про ризики:

- під час стресових ситуацій;
- у разі зміни потреб щодо необхідної управлінської інформації;
- у разі отримання запитів Національного банку України або інших регуляторних чи контролюючих органів.

9.6. Перелік управлінської звітності щодо управління ризиками, що подається директором Департаменту ризик-менеджменту (CRO), ССО, наведений у Додатку № 3 до Стратегії, та може переглядатися в залежності від внутрішніх потреб Банку, або вимог чинного законодавства.

10. Інструменти для ефективного управління ризиками

10.1. Моделі та інструменти оцінки ризиків

10.1.1. Банк використовує ефективні моделі та інструменти для оцінки (вимірювання) ризиків як тих, що підлягають кількісному виміру в повній мірі, так і тих, що підлягають кількісному виміру в меншій мірі. Банк має право використовувати тільки інструменти оцінки ризиків для тих ризиків, що підлягають кількісному виміру в меншій мірі.

10.1.2. Моделі та інструменти, які використовуються для оцінки суттєвих ризиків, відповідальної особи банківської групи, поширюються на банківську групу з урахуванням сфери діяльності учасників.

10.1.3. Банк під час обрання моделей та інструментів оцінки суттєвих ризиків урахує:

- особливості своєї діяльності, характер, обсяг операцій, профіль ризику;
- бізнес-потреби;
- припущення, що є основою для моделей та інструментів;
- наявність коректних та повних вхідних даних;
- можливості інформаційної системи Банку щодо управління ризиками;
- досвід та кваліфікацію персоналу.

10.1.4. Процес побудови моделі включає такі послідовні етапи:

- визначення основних характеристик об'єкта оцінки та припущень для моделі;
- підготовка вхідних даних для моделі, перевірка їх якості (коректності та повноти) і достатності;
- побудова моделі;
- тестування моделі, включаючи її прогностичну здатність та коректність її результатів;
- опис моделі;
- затвердження моделі;
- упровадження моделі;
- наступна регулярна валідація моделі.

10.1.5. Банк використовує моделі та інструменти оцінки ризиків, які побудовані на коректних та повних вхідних даних.

10.1.6. Банк запроваджує порядок відбору вхідних даних для їх використання під час оцінки ризиків. Вхідні дані повинні:

- відповідати ринковим значенням;
- бути повними та коректними;
- отримуватися з незалежних джерел або від підрозділів Банку, діяльність яких не залежить від результатів оцінки ризиків.

10.1.7. Банк забезпечує своєчасну актуалізацію вхідних даних, що використовуються для розрахунку величини ризиків, в інформаційних системах щодо управління ризиками.

10.1.8. Опис моделі (документування) включає:

- опис методу використаного для моделювання та вид використаної моделі;
- характеристики основних припущень та принципів, що лежать в основі моделі;
- переваги та недоліки моделі, причини вибору саме цієї моделі;
- опис вхідних даних для моделі та вимоги до них;
- опис процесу використання моделі;

Стратегія управління ризиками ПАТ «БАНК ВОСТОК» (5 версія)

- оцінку прогностичної здатності моделі;
- правила внесення змін до моделі;
- розподіл обов'язків та відповідальності за створення, упровадження, валідацію (перегляд ефективності) моделі та внесення змін до неї.

10.1.9. Банк регулярно (не рідше ніж раз на рік) здійснює валідацію моделей та інструментів оцінки ризиків, розроблених з використанням математичного/статистичного/економетричного моделювання шляхом:

- оцінки адекватності основних припущень моделі/інструменту та її/його внутрішньої логіки;
- бек-тестування, здійсненого шляхом порівняння фактичних даних з результатами, отриманими за допомогою моделі/інструменту. Банк має право не здійснювати бек-тестування за умови формування судження щодо недостатності історичних даних;
- порівняння результатів, отриманих за допомогою обраної Банком моделі, з результатами інших внутрішніх та/або зовнішніх моделей (за наявності таких).

10.1.10. Банк здійснює валідацію моделей/інструментів, розроблених як Банком, так із можливістю залучення зовнішніх організацій.

Банк не здійснює валідацію моделей/інструментів, що мають широке міжнародне застосування (також метод аналізу дюрацій, GAP-аналіз), за умови, що вони є стандартизованими, а інформація про їх складові, переваги та недоліки є загальнодоступною та не може бути змінена банком в результаті їх валідації. Банк не здійснює валідацію моделей/інструментів оцінки ризиків, розроблених Національним банком, складові яких ґрунтуються на накопичених Національним банком узагальнених статистичних даних з усієї банківської системи України і використовуються банками для розрахунку мінімальних регуляторних вимог.

Банк здійснює валідацію моделей/інструментів, що передбачають варіативність результатів їх застосування (серед іншого обрана банком модель VaR).

10.1.11. Результатом валідації моделі/інструменту оцінки ризиків може бути:

- підтвердження адекватності моделі/інструменту оцінки ризиків та продовження її/його подальшого використання без змін;
- продовження використання моделі/інструменту оцінки ризиків, але з коригуванням окремих її/його параметрів;
- заміна діючої моделі/інструменту оцінки ризиків через її/його неефективність на нові.

10.1.12. Валідація моделі/інструменту оцінки ризиків є незалежною від побудови моделі або вибору інструменту та її/його використання. Валідація здійснюється окремим підрозділом Банку (іншим, ніж підрозділ, який побудував та/або використовує модель або інструмент) або зовнішньою організацією, уключно з передаванням функції валідації моделей/інструментів такій організації на аутсорсинг з урахуванням вимог щодо побудови моделі або вибору інструменту. Побудова моделі може здійснюватись аутсорсером за умови дотримання Банком вимог щодо незалежності валідації такої моделі.

10.1.13. Директор Департаменту ризик-менеджменту (CRO) та ССО, забезпечують належну обізнаність Ради Банку, Комітету з управління ризиками (за наявності) щодо сильних та слабких місць моделей та інструментів оцінки ризиків, припущень та обмежень, притаманних моделям, з метою їх урахування під час розгляду результатів оцінки ризиків та прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень.

10.2. Стрес-тестування ризиків

10.2.1. Стрес-тестування - метод вимірювання ризику, що дає змогу оцінити потенційні несприятливі результати впливу ризиків як величину збитків, що можуть стати наслідком шоківих змін різних факторів ризиків (курсів іноземних валют, процентних ставок та/або інших факторів), які відповідають виключним (екстремальним), але ймовірним подіям.

10.2.2. Ризики діяльності Банку виникають на основі як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, хоча чинники виникнення банківських ризиків здебільшого мають змішаний характер.

10.2.3. Фактори, які мають зовнішній характер, перебувають за межами контролю з боку Банку. Банк не може бути впевненим щодо результатів майбутніх подій, що можуть вплинути на нього, та часу їх виникнення.

10.2.4. Серед зовнішніх ризиків можна виділити п'ять основних груп:

- ризик форс-мажорних обставин - пов'язаний з виникненням непередбачених обставин, які негативно впливають на діяльність Банку та/або його партнерів (стихійні лиха, пандемія та інше);
- ризик країни – пов'язаний з можливістю настання несприятливих для діяльності Банку умов в політичній, правовій, економічній сфері країни, в якій проводить свою діяльність Банк;

Стратегія управління ризиками ПАТ «БАНК ВОСТОК» (5 версія)

– зовнішньополітичний ризик – обумовлений змінами міжнародних відносин, а також політичної ситуації в одній із країн, які впливають на діяльність Банку або його партнерів (війни, міжнародні скандали, імпічмент главі держави, закриття кордонів);

– правовий ризик – пов'язаний зі змінами законодавства різних країн;

– макроекономічний ризик – виникає через несприятливі зміни кон'юнктури на окремих ринках або всієї економічної ситуації в цілому (економічна криза). Окремо слід виділити складову макроекономічного ризику – інфляційний ризик, який пов'язаний з можливою втратою первісної вартості активів.

10.2.5. Реалізація зовнішнього фактору ризику, на який наражається Банк, може поставити під загрозу безперервність його діяльності. Тому в процесі аналізу ризиків Банк враховує можливість виникнення екстремальних обставин (стрес-сценарій) та розробляє відповідні нагальні заходи у формі плану відновлення діяльності, забезпечення безперервної діяльності. Такі плани дій є невід'ємною складовою частиною механізмів контролю за ризиками Банку.

10.2.6. Порядок проведення стрес-тестування здійснюється згідно з Програмою проведення стрес-тестування ризиків ПАТ «БАНК ВОСТОК» та Положенням про принципи та порядок проведення стрес-тестування комплаєнс-ризиків Банку.

10.2.7. Банк не рідше одного разу на квартал (за операційним ризиком не рідше одного разу на рік), також враховуючи вимоги чинного законодавства та нормативно-правових актів НБУ, здійснює стрес-тестування з метою оцінки ризиків та визначення своєї спроможності протистояти потрясінням та загрозам, на які Банк наражається під час своєї діяльності, або які можуть виникнути в майбутньому. За потреби Банк забезпечує здійснення оперативного (позачергового) стрес-тестування.

10.2.8. Зважаючи на незначний вплив ризиків діяльності іншого учасника банківської групи, на загальний рівень ризиків банківської групи, стрес-тестування ризиків банківської групи здійснюється у межах проведення стрес-тестування ризиків Банку.

10.2.9. Стрес-тестування здійснюється за такими видами ризиків:

- кредитний ризик;
- ризик ліквідності;
- процентний ризик банківської книги;
- ринковий ризик;
- операційний ризик;
- комплаєнс-ризик.

10.2.10. Директор Департаменту ризик-менеджменту (CRO) та ССО, забезпечують своєчасне доведення до Ради Банку, комітету з управління ризиками (за наявності) та Правління Банку/відповідних комітетів, згідно їх функціональних повноважень, висновків про результати стрес-тестування.

10.2.11. Кількісна/якісна оцінка можливої величини впливу основних ризиків на стабільність Банку, оцінка вразливості Банку до надзвичайних, але цілком імовірних до настання подій, його спроможності протистояти потрясінням та загрозам на фінансовому ринку у разі розвитку подій за різноманітними імовірними сценаріями, що можуть призвести до виходу діяльності Банку за межі нормального операційного процесу, регламентується відповідними внутрішньобанківськими документами.

10.2.12. Банк використовує результати здійснення стрес-тестування під час розроблення/перегляду/коригування стратегії та бізнес-плану Банку, Декларації схильності до ризиків, стратегії, політики та процедур управління ризиками, планів відновлення діяльності та забезпечення безперервної діяльності.

11. Загальні складові управління окремими ризиками в Банку

11.1. Загальні підходи до управління кредитним ризиком.

Основними завданнями управління кредитним ризиком Банку є:

- забезпечення максимального рівня доходності кредитного портфелю Банку при прийнятному рівні ризику;
- забезпечення зваженого та оптимального використання кредитних ресурсів;
- виконання усіх вимог та нормативних показників, викладених в інструкціях, розпорядженнях та постановках НБУ, в тому числі дотриманні лімітів кредитного ризику, регламентуючих обсягів кредитних вкладень, максимальні суми кредитів (в т.ч. пов'язаним з Банком особам);
- розширення клієнтської бази шляхом надання кредитних послуг високої якості;
- збереження високого рівня довіри та поваги юридичних і фізичних осіб до Банку шляхом своєчасного та повного виконання своїх зобов'язань перед вкладниками та акціонерами.
- вкладення коштів у високоякісні активи з метою захисту інтересів вкладників та акціонерів Банку;

Стратегія управління ризиками ПАТ «БАНК ВОСТОК» (5 версія)

- надання кредитів на умовах забезпеченості, платності, терміновості, повернення та цільового використання;
- здійснення диверсифікації ризиків шляхом додержання прийнятного рівня концентрації кредитних вкладень на одного боржника/ «великих» кредитів/видів економічної діяльності/інших активів;
- проведення всіх кредитних операцій у відповідності з вимогами діючого законодавства України, нормативних актів Національного банку та внутрішньобанківських документів.
- здійснення належного контролю за операціями з пов'язаними з Банком особами;
- своєчасне виявлення активів, що потенційно можуть стати непрацюючими (НПА) за допомогою запровадженої системи раннього реагування згідно Положення про систему раннього реагування у ПАТ «БАНК ВОСТОК». Цілі, принципи та методи ефективного управління НПА визначені у Стратегії управління проблемними активами ПАТ «БАНК ВОСТОК» та Положенні про організацію роботи з управління проблемними активами у ПАТ «БАНК ВОСТОК».

Основним принципом кредитної політики Банку є пріоритет збалансованості прийнятного рівня ризику та доходності, у відповідності з яким, незалежно від суми потенційного доходу, проведення кредитної операції не здійснюється, якщо вона супроводжується неприпустимим рівнем ризику.

Загальними критеріями прийнятності кредитування є: прийнятний рівень ризику, доцільність та можливість проведення кредитної операції, за необхідності, визначеної внутрішньобанківськими документами – забезпеченість, повернення, строковість, платність, цільова направленість та дотримання лімітів, нормативів при кредитуванні.

Банком застосовуються такі методи управління кредитним ризиком:

- попередження ризику до проведення операції;
- планування рівня ризику через оцінку рівня очікуваних втрат;
- обмеження кредитного ризику шляхом встановлення лімітів;
- формування резервів для покриття можливих втрат за наданими кредитами;
- структурування угод;
- управління достатністю забезпечення угод;
- застосування системи повноважень при прийнятті рішень;
- постійний моніторинг і контроль рівня ризику.

Основні суб'єкти Банку, які приймають участь в управлінні кредитним ризиком:

- Рада Банку;
- Комітет ради Банку з управління ризиками (за наявності);
- Правління Банку;
- Кредитний комітет першого рівня, Комітет з питань управління активами і пасивами;
- Департамент продажів корпоративного бізнесу, Управління спеціальних проєктів корпоративного бізнесу, Управління аналізу корпоративного бізнесу;
- Управління роздрібного кредитування;
- Управління казначейства;
- Департамент адміністрування активних операцій;
- Управління документарних операцій;
- Управління цінних паперів;
- Департамент ризик-менеджменту;
- Управління комплаєнс;
- Юридичний департамент;
- Управління безпеки;
- інші бізнес-підрозділи та підрозділи підтримки (перша лінія захисту).

Банк розробляє та періодично (не рідше одного разу на рік) переглядає внутрішньобанківські документи, що регламентують питання управління кредитним ризиком з метою забезпечення їх ефективності та відповідності рівню ризик-апетиту Банку до цього ризику.

Детальні підходи до управління кредитним ризиком регламентуються відповідними внутрішньобанківськими документами.

11.2. Загальні підходи до управління ризиком ліквідності

Ліквідність - це здатність Банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань Банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів (надання кредитів, інші витрати).

Для своєчасного виконання всіх прийнятих на себе зобов'язань з урахуванням їх обсягів, строковості й валюти платежів, Банк повинен постійно управляти ліквідністю, підтримуючи її на достатньому рівні, забезпечувати необхідне співвідношення між власними та залученими коштами, формувати оптимальну структуру активів із збільшенням частки високоякісних активів з прийнятним рівнем кредитного ризику для виконання правомірних вимог вкладників, кредиторів і всіх інших клієнтів.

Управління ліквідністю є одним з ключових видів повсякденної діяльності, яка проводиться Банком. Процес управління ризиком ліквідності полягає в гнучкому поєднанні протилежних вимог - максимізації прибутковості за обов'язкового додержання встановлених норм ліквідності. Щоденна робота з підтримання достатнього рівня ліквідності є неодмінною умовою самозбереження та виживання Банку. Аналіз ліквідності потребує не тільки постійного визначення ліквідності Банку, але і потреб у фінансуванні при різних сценаріях, включаючи несприятливі умови.

Метою управління ризиком ліквідності є забезпечення здатності Банку безумовно і своєчасно виконувати всі свої зобов'язання перед клієнтами і контрагентами при дотриманні регулятивних вимог Національного банку в сфері управління ризиком ліквідності, як в умовах нормального ведення бізнесу, так і в кризових ситуаціях.

Основні суб'єкти Банку, які приймають участь в управлінні ризиком ліквідності:

- Рада Банку;
- Комітет ради Банку з управління ризиками (за наявності);
- Правління Банку;
- Комітет з питань управління активами і пасивами;
- Управління казначейства;
- Департамент ризик-менеджменту;
- Управління комплаєнс;
- Управління дилінгових та міжбанківських операцій;
- Управління цінних паперів;
- Управління фінансового аналізу та звітності;
- Департамент контролю, організації та супроводження операційної діяльності;
- інші бізнес-підрозділи та підрозділи підтримки (перша лінія захисту).

Банк розробляє та періодично (не рідше одного разу на рік) переглядає політику, порядки та процедури управління ризиком ліквідності з метою забезпечення їх ефективності та відповідності рівню ризик-апетиту до цього ризику. Програма фінансування, яка розробляється і запроваджується Банком у строки, відповідно до нормативно-правових актів НБУ, у подальшому переглядається не рідше одного разу на рік, а в разі зміни внутрішнього та/або зовнішнього ринкового середовища - невідкладно.

Детальні підходи до управління ризиком ліквідності регламентуються відповідними внутрішньобанківськими документами.

11.3. Загальні підходи до управління процентним ризиком банківської книги

Процентний ризик банківської книги - це уразливість фінансового стану Банку до несприятливих рухів процентної ставки. Прийняття цього ризику є нормальною частиною банківської діяльності та може бути джерелом прибутковості. Проте, надмірний ризик може поставати серйозною загрозою банківським надходженням та капіталу. Зміни процентної ставки впливають на надходження Банку через зміну його чистого процентного доходу та рівня інших доходів, чутливих до змін процентної ставки, та операційних витрат. Зміни процентних ставок також впливають на основоположну вартість активів, зобов'язань та позабалансових інструментів Банку, тому що теперішня вартість майбутніх грошових потоків (та, в деяких випадках, і самі грошові потоки) змінюються, коли змінюється процентна ставка. Відповідно, ефективне управління процентним ризиком банківської книги, яке утримує цей ризик в прийнятних межах, є необхідним компонентом надійності та безпеки Банку.

Основними цілями управління даними видом ризику є:

- забезпечення відповідності цього виду ризику встановленому рівню ризик-апетиту до цього ризику;

Стратегія управління ризиками ПАТ «БАНК ВОСТОК» (5 версія)

- мінімізація потенційних втрат внаслідок реалізації процентного ризику банківської книги;
- відповідність вимогам Національного банку;
- оптимізація співвідношення ризику і прибутковості.

Основні суб'єкти Банку, які приймають участь в управлінні процентним ризиком банківської книги:

- Рада Банку;
- Комітет ради Банку з управління ризиками (за наявності);
- Правління Банку;
- Комітет з питань управління активами і пасивами;
- Кредитний комітет першого рівня;
- Управління казначейства;
- Департамент ризик-менеджменту;
- Управління комплаєнс;
- Управління дилінгових та міжбанківських операцій;
- інші бізнес-підрозділи та підрозділи підтримки (перша лінія захисту).

Банк розробляє та періодично переглядає (не рідше одного разу на рік) політику, порядки та процедури управління процентним ризиком банківської книги з метою забезпечення їх відповідності рівню ризик-апетиту до цього ризику.

Детальні підходи до управління процентним ризиком банківської книги регламентуються відповідними внутрішньобанківськими документами.

11.4. Загальні підходи до управління ринковим ризиком

Основними цілями управління ринковим ризиком є:

- забезпечення відповідності цього виду ризику встановленому рівню ризик-апетиту до цього ризику;
- мінімізація потенційних втрат внаслідок реалізації ринкового ризику;
- відповідність вимогам Національного банку;
- оптимізація співвідношення ризику і прибутковості.

Основні суб'єкти Банку, які приймають участь в управлінні ринковим ризиком:

- Рада Банку;
- Комітет ради Банку з управління ризиками (за наявності);
- Правління Банку;
- Комітет з питань управління активами і пасивами;
- Управління казначейства;
- Управління цінних паперів;
- Департамент ризик-менеджменту;
- Управління комплаєнс;
- Валютне управління;
- інші бізнес-підрозділи та підрозділи підтримки (перша лінія захисту).

Банк розробляє та періодично переглядає (не рідше одного разу на рік) політику, порядки та процедури управління ринковим ризиком з метою забезпечення його відповідності рівню ризик-апетиту до цього ризику. Політика, порядки та процедури управління ринковим ризиком можуть бути єдині для всіх видів ринкового ризику або окремі для кожного з його видів.

Детальні підходи до управління ринковим ризиком Банку регламентуються відповідними внутрішньобанківськими документами.

11.5. Загальні підходи до управління операційним ризиком

Банк оцінює операційний ризик з урахуванням його взаємозв'язку та впливу на інші ризики, що притаманні діяльності Банку. Банк створює ефективні механізми управління ризиком інформаційно-комунікаційних технологій (далі - ризик ІСТ) та ризиком інформаційної безпеки, які є частиною системи управління операційним ризиком Банку з урахуванням впливу на інші ризики, притаманні діяльності Банку. Оцінка ризику ІСТ та ризику інформаційної безпеки, у якості складової операційного ризику, здійснюється за допомогою інструментів, визначених для оцінки операційного ризику із зазначеною для цих інструментів періодичністю, або за допомогою інших інструментів, визначених у внутрішньобанківських документах, не

рідше одного разу на рік. Оцінка ризику ІСТ та ризику інформаційної безпеки окремо включається до регулярної звітності з питань операційного ризику.

У Банку створений Комітет з управління операційним ризиком, що є складовою організаційної структури системи управління ризиками і забезпечує виконання визначених функцій та повноважень щодо управління операційним ризиком.

Концепція управління операційним ризиком передбачає управління операційним ризиком як безперервний процес.

Банк створює та веде базу внутрішніх подій операційного/комплаєнс ризику та базу подій ризику ІСТ та ризику інформаційної безпеки, здійснює аналіз накопичених у ній даних. Події з бази подій ризику ІСТ та ризику інформаційної безпеки, що підпадають під критерії звітування операційного ризику, відносяться до бази подій операційного/комплаєнс ризику.

Основні суб'єкти Банку, які приймають участь в управлінні операційним ризиком:

- Рада Банку;
- Комітет ради Банку з управління ризиками (за наявності);
- Правління Банку;
- Комітет з управління операційним ризиком;
- Департамент ризик-менеджменту;
- Управління комплаєнс;
- Управління інформаційної безпеки;
- Управління технічної підтримки та системного адміністрування;
- бізнес-підрозділи та підрозділи підтримки (перша лінія захисту), зокрема визначені внутрішніми документами Банку ризик-координатори.

Банк розробляє та періодично переглядає (не рідше одного разу на рік) внутрішні документи з управління операційним ризиком з метою забезпечення їх ефективності та відповідності рівню ризик-апетиту до цього ризику.

Детальні підходи до управління операційним ризиком Банку регламентуються відповідними внутрішньобанківськими документами.

11.6. Загальні підходи до управління комплаєнс-ризиком.

Банк забезпечує своєчасне виявлення та вимірювання комплаєнс-ризиків з метою дотримання цього ризику встановленому рівню ризик-апетиту та іншим встановленим обмеженням.

Банк із метою виявлення та вимірювання комплаєнс-ризиків використовує інформацію:

- від працівників Банку в рамках Порядку конфіденційного повідомлення про неприйнятну поведінку, факти та ознаки корупції, конфлікту інтересів та шахрайства в Банку;
- з бази внутрішніх подій операційного/комплаєнс ризику;
- зі звернень клієнтів;
- з особистого звернення працівників Банку чи третіх осіб до Управління комплаєнс;
- зі звітів Управління внутрішнього аудиту та перевірок зовнішніх аудиторів;
- від регуляторних та контролюючих органів (результати перевірок Національним банком, перевірок інших регуляторних та контролюючих органів, накладені штрафи, встановлені порушення законодавства України);
- інших джерел інформації, отриманих працівниками Управління комплаєнс під час своєї діяльності.

Основними суб'єктами Банку, які приймають участь в управлінні комплаєнс-ризиком є:

- Рада Банку;
- Комітети Ради Банку;
- Правління Банку;
- Комітети Правління Банку;
- Департамент ризик-менеджменту (друга лінія захисту);
- Управління комплаєнс (друга лінія захисту);
- Департамент фінансового моніторингу;
- бізнес-підрозділи Банку та підрозділи підтримки (перша лінія захисту), зокрема визначені внутрішніми документами Банку ризик-координатори;

– інші суб'єкти організаційної структури, колегіальні органи Банку, які в межах своєї повноважень та функцій приймають участь у системі управління ризиками Банку.

Банк розробляє та періодично (не рідше одного разу на рік) переглядає політику, порядок та процедури управління комплаєнс-ризиком.

Детальні підходи до управління комплаєнс-ризиком Банку регламентуються відповідними внутрішньобанківськими документами.

12. Особливості управління ризиками банківської групи

12.1. Метою управління ризиками в банківській групі є забезпечення здійснення банківською групою операцій у межах допустимих параметрів ризиків та у такий спосіб, який забезпечить захист інтересів вкладників, кредиторів, власників та інших контрагентів банківської групи

12.2. Основними цілями управління ризиками банківської групи, є:

– забезпечення підтримання прийнятого рівня ризиків в рамках затвердженого ризик-апетиту (тобто допустимого рівня ризику за видами ризиків, щодо яких банківська група прийняла рішення про доцільність/необхідність їх утримання з метою досягнення його стратегічних цілей та виконання бізнес-плану) та інших встановлених лімітів і обмежень;

– забезпечення достатності консолідованого регулятивного капіталу для покриття суттєвих ризиків;

– забезпечення фінансової стійкості банківської групи;

– мінімізація можливих фінансових втрат від впливу ризиків, що приймаються банківською групою в рамках затвердженого апетиту до ризику;

– забезпечення ефективного розподілу ресурсів для оптимізації співвідношення ризику і прибутковості банківською групою;

– забезпечення безперервності діяльності та планування оптимального управління бізнесом банківської групи з урахуванням можливих стресових умов;

– збереження стійкості Банку при розширенні продуктового ряду та впровадженні нових продуктів, унаслідок адекватної оцінки і управління ризиками, що приймаються;

– забезпечення досягнення операційних, інформаційних та комплаєнс-цілей банківської групи;

– підвищення рівня довіри інвесторів за рахунок створення прозорої системи управління ризиками.

12.3. Процес управління ризиками банківської групи здійснюється на рівні відповідальної особи банківської групи та забезпечує:

– дотримання банківською групою всіх регуляторних вимог щодо достатності регулятивного капіталу та всіх економічних нормативів, встановлених НБУ для банківських груп;

– формування звітності з ризиків на регулярній основі та інформування Правління та Раду відповідальної особи банківської групи щодо рівня ризику;

– контроль за дотриманням та перегляд рівня ризик-апетиту, встановленого у Декларації схильності до ризиків та лімітів ризиків, нормативів, встановлених НБУ для банківських груп та інших видів лімітів ризиків, встановлених для відповідальної особи банківської групи.

12.4. Відповідальна особа банківської групи забезпечує функціонування комплексної, адекватної та ефективної системи управління ризиками в банківській групі, а саме: забезпечує наявність внутрішньобанківських документів щодо управління ризиками, дія яких поширюється на банківську групу; забезпечує інтегрований процес виявлення, оцінки, контролю та моніторингу всіх суттєвих видів ризиків учасників банківської групи з урахуванням вимог, установлених відповідними державними органами, що здійснюють регулювання ринків фінансових послуг, щодо управління ризиками в таких учасниках банківської групи на індивідуальній основі.

12.5. Управління ризиками здійснюється шляхом прийняття управлінських рішень, спрямованих на досягнення мети одержання максимально можливих доходів при прийнятному рівні ризику.

12.6. З огляду на сферу діяльності учасників банківської групи, основним учасником банківської групи, який приймає ризики та здійснює відповідне управління ними, є відповідальна особа банківської групи - Банк.

12.7. Відповідальною особою банківської групи забезпечується своєчасне виявлення та вимірювання суттєвих ризиків банківської групи з метою дотримання встановленого рівня ризик-апетиту.

12.8. Детальні підходи, порядки та процедури щодо виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування щодо ризиків визначенні відповідними внутрішніми документами Банку, зокрема цією Стратегією, дія яких поширюється на банківську групу та відповідно до яких здійснюється управління ризиками у банківської групі.

13. Заключні положення.

13.1. Стратегія набуває чинності з дати її затвердження Радою Банку та вводиться в дію відповідним наказом Голови Правління Банку. Зміни та доповнення до Стратегії вносяться шляхом їх затвердження Радою Банку та вводяться в дію відповідним наказом Голови Правління Банку.

13.2. Перегляд цієї Стратегії здійснюється на постійній основі, не рідше одного разу на рік, а також у разі зміни законодавчих, нормативно-правових актів НБУ та внутрішніх документів Банку, змін у організаційній структурі Банку та інше.

13.3. Стратегія доводиться до відома усіх структурних підрозділів Банку. Відповідальність та контроль за доведенням змісту Стратегії до відома виконавців та впровадження в роботу викладених принципів покладається на керівників структурних підрозділів Банку.

13.4. Стратегія є обов'язковою для безумовного дотримання її вимог працівниками банківської групи, які приймають ризики та несуть відповідальність за них та поширюється на всіх учасників банківської групи.

13.5. Внутрішні документи Банку з питань управління ризиками розробляються з урахуванням вимог цієї Стратегії та не повинні суперечити їй.

Додаток 1 до Стратегії управління ризиками

Ієрархія внутрішніх документів Банку щодо управління ризиками

На рис.1 наведено ієрархію внутрішніх документів Банку щодо управління ризиками. Основними (найвищими в ієрархії документів з управління ризиками) документами Банку щодо управління ризиками є Декларація схильності до ризиків та Стратегія управління ризиками.

Під час складання Стратегічного плану розвитку Банку та бізнес-плану, враховується величина ризик-апетиту, визначена в Декларації схильності до ризиків, засади та вимоги Стратегії управління ризиками, бізнес-модель, а також інші внутрішні документи Банку, що впроваджуються з метою формування та підвищення культури управління ризиками.

Політики управління ризиками є наступним рівнем в ієрархії внутрішніх документів Банку щодо управління ризиками.

Політики специфікуються за видами ризиків, розробляються з урахуванням Декларації схильності до ризиків, Стратегії управління ризиками, Стратегічного плану розвитку, бізнес-плану та бізнес-моделі.

Стратегія управління ризиками разом із політиками управління ризиками Банку визначають:

- основні цілі управління ризиками;
- перелік суттєвих видів ризиків, що притаманні діяльності Банку;
- принципи та порядок організації процесу управління ризиками;
- порядок і терміни надання суб'єктам управління ризиками управлінської звітності про ризики;
- тощо.

Положення, плани, програми, порядки та методики управління ризиками формують найнижчий рівень в ієрархії внутрішніх документів Банку щодо управління ризиками. При цьому, документи нижчого рівня є найбільш деталізованими документами, які містять детальний опис щодо виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування та пом'якшення суттєвих видів ризиків, порядок управління суттєвими видами ризиків, порядок проведення стрес-тестування суттєвих видів ризиків, процедури відновлення діяльності, забезпечення безперервної діяльності, джерела інформації та перелік припущень, що застосовуються при оцінці ризиків, порядок обміну інформацією між учасниками процесу управління ризиками та інше.

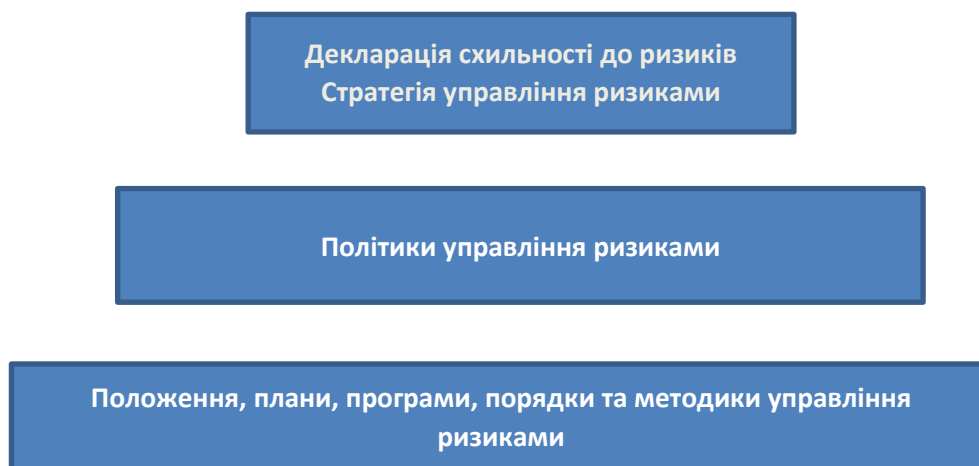

Рис.1. Ієрархія внутрішньобанківських документів щодо управління ризиками

Перелік суттєвих видів ризиків Банку та види операцій Банку, які їх генерують

<p>Кредитний ризик - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок невиконання боржником/контрагентом узятих на себе зобов'язань відповідно до умов договору.</p>	<p>Всі активні банківські операції, за винятком боргових цінних паперів та інших фінансових інструментів у торговій книзі банку (у разі наявності торгової книги).</p>
<p>Ризик ліквідності - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок неспроможності банку забезпечувати фінансування зростання активів та/або виконання своїх зобов'язань у належні строки</p>	<p>Операції клієнтів Банку, які генерують зовнішні платежі/надходження</p>
<p>Процентний ризик банківської книги - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок впливу несприятливих змін процентних ставок на банківську книгу</p>	<p>Всі операції Банку, що пов'язані з чутливими до зміни процентної ставки фінансовими інструментами. Кредитні операції, операції з розміщення коштів, інвестиційні операції у цінні папери, що належать до банківської книги, позабалансові операції, операції з залучення та запозичення коштів.</p>
<p>Ринковий ризик - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок несприятливого впливу факторів ринкового ризику (курсів іноземних валют, процентних ставок та/або інших факторів) на вартість/ціну інструментів;</p>	<p>Операції, що пов'язані із інвестуванням у фінансові інструменти, що містяться в торговій книзі Банку (у разі наявності торгової книги), активні та пасивні операції із фінансовими інструментами, що номіновані у іноземній валюті, або переоцінка за якими здійснюється у прив'язці до курсу іноземної валюти, операції з банківськими металами тощо.</p>
<p>Операційний ризик - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок недоліків або помилок в організації внутрішніх процесів, навмисних або ненавмисних дій працівників банку або інших осіб, збоїв у роботі інформаційних систем банку або внаслідок впливу зовнішніх факторів</p>	<p>Всі процеси та операції Банку, в проведенні яких беруть участь працівники, контрагенти, клієнти, комп'ютерне обладнання, програмне забезпечення, системи комунікації та забезпечення безпеки тощо.</p>
<p>Компласнс-ризик – імовірність виникнення збитків/санкцій, додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів або втрати репутації внаслідок невиконання банком вимог законодавства, нормативно-правових актів, ринкових стандартів, правил добросовісної конкуренції, правил корпоративної етики, виникнення конфлікту інтересів, а також внутрішньобанківських документів банку</p>	<p>Всі види операцій Банку</p>

Перелік управлінської звітності щодо управління ризиками *

Підрозділ, який готує/складає управлінську звітність	Вид звіту	Отримувачі управлінської звітності					
		Рада Банку	Комітет Ради Банку з управління ризиками (за наявності)	Правління Банку	Кредитний комітет першого рівня	КУАП	Комітет з управління операційним ризиком
1	2	3	4	5	6	7	8
Департамент ризик-менеджменту	звіт щодо оцінки кредитного ризику (регулярний)	щоквартально	щоквартально	щомісячно	щомісячно	—	—
Департамент ризик-менеджменту	повідомлення щодо оцінки кредитного ризику (при виявленні порушення ліміту або значного підвищення рівня кредитного ризику (наближення до встановлених значень лімітів)	не пізніше наступного робочого дня	не пізніше наступного робочого дня	не пізніше наступного робочого дня	не пізніше наступного робочого дня	—	—
Департамент ризик-менеджменту	звіт щодо оцінки ризику ліквідності	щоквартально	щоквартально	щомісячно	—	щомісячно	—
Департамент ризик-менеджменту	повідомлення щодо оцінки ризику ліквідності (при виявленні нових та/або непередбачуваних значних загроз ліквідності Банку)	не пізніше наступного робочого дня	не пізніше наступного робочого дня	не пізніше наступного робочого дня	—	не пізніше наступного робочого дня	—
Департамент ризик-менеджменту	повідомлення щодо оцінки ризику ліквідності (у разі виявлення фактів значного погіршення ліквідності Банку та порушення лімітів ліквідності)	не пізніше наступного робочого дня	не пізніше наступного робочого дня	не пізніше наступного робочого дня	—	не пізніше наступного робочого дня	—

Стратегія управління ризиками ПАТ «БАНК ВОСТОК» (5 версія)

Департамент ризик-менеджменту	звіт щодо оцінки процентного ризику банківської книги	щоквартально	щоквартально	щомісячно	—	щомісячно	—
Департамент ризик-менеджменту	повідомлення щодо оцінки процентного ризику банківської книги (у разі виявлення факту значного підвищення процентного ризику банківської книги та порушення лімітів)	не пізніше наступного робочого дня	не пізніше наступного робочого дня	не пізніше наступного робочого дня	—	не пізніше наступного робочого дня	—
Департамент ризик-менеджменту	звіт щодо оцінки ринкового ризику	щоквартально	щоквартально	щомісячно	—	щомісячно	—
Департамент ризик-менеджменту	повідомлення щодо оцінки ринкового ризику (у разі виявлення факту значного підвищення ринкового ризику та порушення лімітів)	не пізніше наступного робочого дня	не пізніше наступного робочого дня	не пізніше наступного робочого дня	—	не пізніше наступного робочого дня	—
Департамент ризик-менеджменту	звіт щодо оцінки операційного ризику	щоквартально	щоквартально	щоквартально	—	—	щоквартально
Департамент ризик-менеджменту	Повідомлення у разі виявлення значної події ОР або при значному підвищенні рівня ОР	не пізніше наступного робочого дня	не пізніше наступного робочого дня	не пізніше наступного робочого дня	—	—	не пізніше наступного робочого дня
Департамент ризик-менеджменту	Стрес-тестування операційного ризику	щорічно	щорічно	щорічно			щорічно
Департамент ризик-менеджменту	Звіт про самооцінку операційного ризику	щорічно	щорічно	щорічно			щорічно
Департамент ризик-менеджменту	Інформація про відкриті провадження у справах, у яких Банк та/або керівник Банку, та/або власник істотної участі в	щоквартально	щоквартально	щоквартально	—	—	щоквартально

Стратегія управління ризиками ПАТ «БАНК ВОСТОК» (5 версія)

	Банку є відповідачем, а також про прийняті судами рішення не на їх користь						
Управління комплаєнс	звіт про функціонування системи комплаєнс-контролю та комплаєнс-ризиків	щоквартально	щоквартально	щоквартально	—	—	—
Управління комплаєнс	звітність про організацію внутрішнього контролю Банку (узагальнений звіт структурних підрозділів про результати моніторингу функціонування системи внутрішнього контролю Банку, виконання рішень щодо підвищення ефективності системи внутрішнього контролю, в межах функцій Управління комплаєнс)	щоквартально	щоквартально	щоквартально	—	—	—
Управління комплаєнс	Звіт про результати діяльності Управління комплаєнс (виконання плану роботи за рік, виконання бюджету за рік)	щорічно	щорічно	—	—	—	—
Управління комплаєнс	Результати проведення планових та позапланових перевірок, які оформлюються відповідними документами	щоквартально /у відповідні строки, встановлені внутрішньобанківськими документами	щоквартально /у відповідні строки, встановлені внутрішньобанківськими документами	щоквартально/ у відповідні строки, встановлені внутрішньобанківськими документами	—	—	—

Стратегія управління ризиками ПАТ «БАНК ВОСТОК» (5 версія)

Департамент ризик-менеджменту	звіт щодо стрес-тестування ризиків	щоквартально	щоквартально	щоквартально	щоквартально	щоквартально	щоквартально
-------------------------------	------------------------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

* Зазначена інформація, періодичність, зміст звітів та одержувачі не є вичерпними та сталими, і можуть змінюватись/доповнюватись в залежності від вимог чинного законодавства, внутрішньобанківських документів, які діють на дату проведення операцій. Звітність надається з урахуванням діяльності на рівні банківської групи, враховуючи сферу діяльності учасників.

